

4. ION POLİSLERİNİN PERSLER TARAFINDAN İSTİLA EDİLMESİ

Helen dünyasının parlak yıldızı Ionia, sanatta, bilimde, felsefede ve daha pek çok konuda öncülük ediyor, denizaşırı faaliyetleri sayesinde de gelişmeye, zenginleşmeye devam ediyordu. Ancak bir süre sonra Ion polisleri üzerindeki, ağırlığını pek de hissettirmeyen Lydia hegemonyası yerini Perslere bıraktı. Hiç beklenmedik bir şekilde Sardeis M.Ö. 546 yılında Persler tarafından tahrip edildi ve Lydia Krallığı yıkıldı. Lydia'nın son kralı Kroisos'un kaderi hakkında çelişkili bilgiler vardır: bazılarına göre öldürüldü, bazılarına göre de önce kendini yakmak istedi fakat başaramadı, sonra Pers Kralı Kyros'un danışmanı olarak Pers ülkesine götürüldü (Sevin, 1982c, 291). Persler Eski Yakındoğu'nun güçlü krallığı Asurların yerine geçiyorlardı. Onlar gibi Anadolu'ya yönelik işgaller gerçekleştiriyorlar, Mısır ülkesini istila ediyorlardı. Ion polisleri de Pers saldırısından kurtulamadılar. Persli general Harpagos Ionia'nın bütün anakentlerini işgal etti. Phokaia ve Teos'un halkı kentlerini bırakıp denize açıldılar; Pers egemenliğine girmektense uzak ülkelere göçmeyi yeğlediler (Sevin, 1982a, 232). Adalar da işgal edildi ve Samos'daki büyük Hera Tapınağı yakıldı. Kyros ülkesine dönerken, pek çok Ionialıyı da götürüp Pers yollarının yapımı için hizmetine almıştır. Pers yönetimi altında Ionia bir eyalet/satraplık olarak biçimlendi. Yönetim merkezi ise Lydia başkenti Sardeis oldu. Persler, Ionia kentlerinde, kendi taraftarları olan tiranları seçtiriyorlardı (Boardman, 1988, 102). Pers egemenliği altına giren Ion polisleri içinde Perslerle anlaşma yapmayı başarabilen tek polis Miletos olmuştur. Miletos da Lydialılarla yapmış olduğu anlaşmayı Perslerle yenilemiş olmalıdır. Aslında Ion polisleri, Pers egemenliği altında genel anlamda zenginlik ve refah içindeydiler; Pers sarayı Ion kültüründen etkileniyor ve Ionialı bazı sanatçılar ve bilim adamları gözde oluyordu. Pers ülkesinin merkezinin Ionia'ya uzak olması Ion polislerinin kontrolünü sadece satrapların eline bırakıyordu. Ancak Perslerin M.Ö. 513'de yaptıkları İskit seferi ile boğazları kontrol altına almaları Ion polislerinin özellikle de Miletos'un ekonomisine büyük bir darbe vurdu. Çünkü artık Karadeniz'deki kolonileriyle bağlantısı kesilmiş oluyordu. Bunun üzerine Ionia kentleri Miletos'un önderliğinde M.Ö. 500'de ayaklandılar ve bu ayaklanmaya Hellas'tan Atina ve Erétria küçük çapta destek verdi. Ionia Ayaklanması M.Ö. 494 yılında Miletos'un Persler tarafından ele geçirilip tahrip edilmesi ile son buldu (Sevin, 1982a, 233). Bundan sonra Pers Kralı Dareios, Ion kentleri üzerindeki baskıyı azalttı. Hatta Herodotos demokratik yönetimlerin ortaya çıkmasına izin verildiğini ileri sürer. Buna karşılık, Ion dünyasının ruhu ezilmiştir ve bir daha asla M.Ö. 6. yüzyıldaki refah düzeylerini yakalayamaz (Freeman, 2003, 179).

Bundan sonra Ion polisleri, Hellas'ta giderek yükselişe geçen Atina polisinin üstünlük kurma çabası ve Pers İmparatorluğu'nun kurduğu baskı arasında sıkışıp kalır. Pers Ordusu'nu Granikos'ta (Çanakale Biga Çayı) ağır bir yenilgiye uğratan Makedonyalı Büyük İskender'in Ion polislerine bahsettiği bağımsızlık ise sözde olmaktan öteye gidemeyecektir.

